GŁOS POMORSKI

Nr. 243 — Rok 3. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 5000 mk.**

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji i w agenturach miejscowych miesięcznie **105.000** mk., przedpłata na poczcie z od noszeniem do domu miesięcznie **111.750** mk. — pod opaską w Polsce i do Gdańska 125.000 mk., do Niemiec 160,000 mk. polskich lub ich wartość walutowa, do Francji 5,— frc., do Anglji 0,8 shilling, do Stanów Zjednoczonych 35 cents. W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty. — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy, Grudziądz, Bank Związku Sp. Zarobk. Danziger Privat Aktienbank Gdańsk Grudziądz. — P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe Gdańsk nr. **2980.** Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddział w Poznaniu nr. 201 193. Miejsce płatności wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski: Wiersz wysokości milimetra **w dziale ogłoszeniowym** na stronie 8-łamowej 4000 mk., **w dziale reklamowym** na stronie 13-łamowej przed tekstem 30.000 mk., wśród tekstu 20000, za tekstem 13000 mk., dla W. M. Gdańska obowiązują te same ceny, dla **Niemiec** dochodzi 50% nadwyżki, dla reszty zagranicy 200% nadwyżki, płatne w markach polskich lub ich wartości walutowej. Za tłómaczenia oblicza się 20% nadwyżki. — **Rachunki są natychmiast płatne,** w razie zwłoki dłuższej niż 72 godzin stosować będziemy ceny bieżące, skreślając wszelkie rabaty. — **Administracja nie przyjmuje** odpowiedzialności za terminowe umieszczenia ogłoszeń

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem
Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południ

Redakcja i Administracja Groblowa 27/29. | **Grudziądz,** środa, dnia 24-go października 1923. | Telefon nr. **50 i 51.**

Walka separatystów o Moguncję.

MOGUNCJA, 22. 10. (PAT.) Separatyści wtargnęli do miasta w nocy o godz. 4 min. 30, zostali jednak przyjęci ogniem, wskutek czego cofnęli się, oczekując rozkazów.

Jak proklamowano republikę nadreńską?

Rząd republikański przyrzekł bezrobotnym, że zmusi przemysłowców do ponownego przyjęcia ich do pracy.

Akwizgran, 22. 10. (PAT). Decyzja w sprawie proklamowania republiki nadreńskiej powzięta została w sobotę wieczorem.

Z Duisburga przybyło około 150 funkcjonarjuszów milicji separatystów, oflarując swoją pomoc.

Wczoraj około godz. 4. nad ranem republikanie zajęli w Akwizgranie gmachy publiczne. Wezwali oni policję, aby wobec przewagi separatystów, dysponujących 4000 milicjantów podporządkowali się nowemu rządowi. Policja zastosowała się do wezwania.

Nowy rząd republikański zdołał sobie pozyskać ludność miejscową.

W skład rządu tymczasowego wchodzą między innymi przemysłowiec Deckers i inż. Gutthardt.

Rząd ten przyobiecał bezrobotnym, iż zmusi przemysłowców do ponownego przyjęcia ich do pracy. Narazie ruch republikański ograniczył się do Akwizgranu. Separatyści zapowiadają jednak, iż tej nocy rozszerzą swoją akcję i na inne terytorja.

* * *

Akwizgran, 22. 10. (PAT). W mieście panuje spokój. Proklamacja rządu tymczasowego oskarża rząd berliński, iż spowodował nędzę i przygnębienie w Nadrenji oraz wyraża pragnienie pokojowego i przyjaznego współżycia ze sąsiadami i współdziałania w odbudowie Europy,

*

Moguncja, 22. 10. (Pat.) Republikanie zamierzają pertraktować z policją tutejszą. Proklamowanie republiki odłożone zostało na dzień lub dwa. Uważają ogłoszenie republiki nadreńskiej za rzecz na ukończeniu, pragnąc jedynie w obawie przed separatyzmem zatrzymać ją w ramach Rzeszy.

Rządy berliński i pruski zwołały dziś o godz. 11 do Kolonji zebranie przedstawicieli partji nadreńskich.

*

Moguncja, 22. 10. (Pat.) W miastach Gross-Gerrau, Rüttelsheim i Starckenburg proklamowano republikę.

Proklamacja Rzeszy do narodu.

Berlin, 2. 10. (PAT). Rząd Rzeszy ogłosił dziś odezwę, w której oświadcza, iż w chwili, gdy przedstawiciele niemieccy przedstawiają mocarstwom zagranicznym położenie wewnętrzno-polityczne, celem zwrócenia uwagi na wielką nędze, istniejącą w Nadrenji i obszarach okupowanych, w chwili gdy wszyscy powinni się skupić, rząd bawarski uważa za stosowne doprowadzić do jawnego wyłamania się z pod postanowień konstytucji i spowodować wewnętrzną walkę.

Powodem tej walki była decyzja w sprawie dyscypliny wojskowej, na której opiera się każda armja, a więc i armja Rzeszy niemieckiej.

Odezwa wzywa naród niemiecki do dalszego podtrzymania jedności narodowej oraz skupienia się dookoła Rządu Rzeszy.

Głód i rabunek w Berlinie.

Berlin, 22. 10. (Pat.) Zaburzenia żywnościowe w Berlinie miały miejsce w sobotę i niedzielę przed południem. Tłum oblegał przedewszystkiem piekarnie. W niektórych punktach miasta doszło do plądrowania piekarń i innych sklepów żywnościowych.

Otwarcie Roku Akademickiego w Poznaniu.

Poznań, 21 10. (PAT). Dziś rano odbyło się w uniwersytecie poznańskim uroczyste otwarcie nowego roku akademickiego. Mszę św. w kaplicy zamkowej celebrował senator ks. Adamski.

Dziki strajk kolejowy w dyrekcji krakowskiej.

Elementy wywrotowe zmuszają terrorem kolejarzy do strajku.

Warszawa, 22 .10. (Pat.) W poniedziałek, 22 bm. o godz. 10 przed poł. wybuchł w parowozowni krakowskiej dziki strajk maszynistów kolejowych.

Strajk przerzucił się następnie na parowozownie w Podgórzu, Nowym Sączu, Lwowie i Skalmierzycach.

Podkreślić należy, że znaczna większość strajkujących maszynistów zmuszoną była do przystąpienia do strajku terrorem jednostek i grup o zabarwieniu politycznem. Wskutek strajku ucierpi bardzo znacznie aprowizacja państwa.

Zrównoważenie budżetu na dobrej drodze.

Warszawa, 22. 10. (Pat.) W sobotę, dnia 20 bm. do późnej nocy konferował p. min. skarbu z kierownikiem departamentu budżetowego w sprawie ostatecznego ustalenia budżetu na rok bieżący.

Jak się dowiadujemy, sprawa zrównoważenia budżetu znajduje się na dobrej drodze, zwłaszcza jeżeli waloryzacja podatków szybko pozostanie wprowadzona w życie.

Podwyższenie zasiłków dla rodzin rezerwistów.

Warszawa, 22. 10 (PAT). Rada ministrów uchwaliła na swem posiedzeniu w dniu 22 października br. m. i. nowy statut organizacyjny Ministerstwa Robót Publicznych i przyjęła projekt rozporządzenia, podwyższającego niektóre normy zasiłków dla rodzin osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe.

Berlin, 22. 10. (PAT). Pisma donoszą, że w poniedziałek rano wkroczyły do Lipska znaczne oddziały pruskiej reichswehry, złożone z piechoty, kawalerji i artylerji. Część oddziałów wojskowych została skierowana na Chemnitz i Planen.

Paryż, 21. 10. (Pat.) „Temps" donosi z Brukseli. Rada ministrów obradowała nad faktem proplamowania republiki nadreńskiej. Postanowiono wezwać okupacyjne władze belgijskie do okazywania jaknajwiększej rozwagi i interwenjowania jedynie w wypadkach naruszenia spokoju.

Akwizgran, 21. 10. (Pat.) Proklamacja rządu tymczasowego republ. nadreńskiej podpisana została przez Deckersa von Grundbacha, nie należącego do znanej partji separatystów nadreńskich.

Paryż, 21. 10. (Pat.) „Temps" donosi z Akwizgranu: Przybył tu wysoki komisarz belgijski i przedsięwziął niezbędne kroki w celu zapobieżenia naruszenia porządku.

*

Warszawa, 22, 10. (PAT). Nadzwyczajny komisarz dla zwalczania drożyzny p. Bajda, zarządził utworzenie na terenie G. Śląska znacznej rezerwy zbożowej celem zapobieżenia trudnościom aprowizacyjnym.

Giełda pieniężna

z dnia 23 października

Złoty polski	14 .000
Marka niemiecka	0 00002
Dolary Stanow Zjedn.	1.290.000
Franki francuskie	76,600
„ belgijskie	65 800
„ szwajcarskie	230.000
Funt szterling ang.	5.810.000
Liry włoskie	57 800
Guldeny holenderskie	503 500
Korony szweckie	338.700
Korony duńskie	225.000
Korony norweskie	197.600
Korony czeskie	37.500

J. Haller w Ameryce.

Na łamach warszawskiej „Rzeczypospolitej" pojawił się dłuższy telegram z Cieveland-Ohio, który zaznajamia nas z szczegółami pobytu J. Hallera w Ameryce. Telegram ów podajemy poniżej Red.

Grudziądz, 23 października.

„Gen. Haller był przyjęty serdecznie na uroczystej audjencji przez Prezydenta Coolidgeta, potem przez sekretarza stanu Hughesa, sekretarza wojny, sekretarza marynarki i gen. Pershing'a.

Ciało dyplomatyczne wydało na jego cześć obiad w Washingtonie w apartamentach poselstwa Wróblewskich.

Generał złożył wieniec, przywieziony z Polski na grobie Nieznanego Żołnierza amerykańskiego, drugi na grobie Washingtona, trzeci u stóp pomnika Kościuszki. Dekorował sztandar Amerykańskiego Czerwonego Krzyża Polonją Restituta piątej klasy.

W zeszły wtorek wyjechał gen. Haller na konwencję (t. j. Kongres) Amerykańskiego Legjonu do San Francisco w otoczeniu płk. Starzyńskiego, prezesa Stow. Weteranów Armji Polskiej w Ameryce, adjutantów przybocznych por. Sierocińskiego i por. Rozkosza, przedstawicieli wielkich polskich organizacji amerykańskiego Legjonu i wysokich urzędników wojskowych i cywilnych.

W drodze gen. Haller podejmowany był na każdym postoju przez delegacje Polaków i Amerykanów, które składały mu kwiaty i dary.

Z San Francisco uda się generał do Los Angelos. Marszruta znakomitego gościa z Polski została ustalona jak następuje: po **Nowym Jorku, Washingtonie i San Francisco,** odwiedzi gen. **Portland, St. Paul, Onicha, Kansas, City, St. Louis Springfield. Indianopolis Culver, Indiana, Milwaukee, Chicago, Toledo, Cleveland, Pittsburgh, Erie, Buffalo, Rochester. Utica. Boston, Philadelphia, Baltimore i Wilkes Barre.**

Prawdopodobnie jest, że gen. Haller także odwiedzi **Niagara-on-the-Lake,** w Kanadzie, gdzie znajdował się **pierwszy obóz Armji Polskiej w Ameryce.** Generał złoży niewątpliwie formalną wizytę przedstawicielom Rządu Kanadyjskiego.

Podróż odbywa generał ze świtą w specjalnym wagonie, aby uniknąć trudności i niewygód połączonych z podobną podróżą

Vilas W. Whaley, komendant wisconsinskiego Departament American Legie otrzymał polecenie od głównego adjutantu Lamuela Bolles, aby miejscowe placówki przygotowały się do owacyjnego **przyjęcia generała polskiego.**

Wszystkie pisma zarówno polskie jak i amerykańskie zajmują się gorliwie osobą gen. Hallera, zamieszczają jego podobizny oraz odezwy, nawołując do godnego przyjęcia dostojnego gościa.

j.t.ga , lo Z Pv3 aaz gd aif,ks zaś z g-a klhlóžPtv i

W osobie gen. Hallera Polska wyraża hołd Ameryce **za pomoc w budowie niepodległości,** zacieśnia węzły przyjaźni, jakie od szeregu lat łączą te dwa narody.

Śladem Kościuszki i Pułaskiego dzisiejszy żołnierz Niepodległej Polski składa w osobie generała cześć bohaterskiej armji amerykańskiej.

Chodzi tu bowiem o stworzenie **żywego pomostu braterstwa polsko-amerykańskiego,** upostaciowanego w Paderewskim, przewódcą duchowym wychodźtwa polskiego.

Naród amerykański pomost ten wiąże, gdyż gen. Haller przybył również na zaproszenie Amerykańskiego Legionu, który walczył podczas wojny światowej na frontach Sprzymierzonych.

Wizyta gen. Hallera ma dalej znaczenie historyczne, ponieważ zespala oba narody.

Czerwony Zeigner.

Grudziądz, 22 października.

Gdy w Bawarji wszechwładnie rządzi Kahr, a w gruncie rzeczy Ludendorff i Hitler to w Saksonji dzierżą rządy połączeni **socjaliści i komuniści.**

Wyrazicielem tych rządów jest prezydent ministrów Zeigner, który w wyraźnym stoi przeciwieństwie do centralnego rządu berlińskiego, a mianowicie do ministra wojny Gesslera.

Na mocy prawa upełnomacniającego wydał niemiecki minister wojny nakaz do rządu saksońskiego, by bezwocznie zlikwidowano proletarjackie social. - komunistyczne sotnie. Rząd saksoński atoli wręcz oświadcza, że **Berlin nie ma prawa przesyłania mu nakazów** że ponieważ Saksonja własne ma rządy parlamentarne

Saksoński minister spraw wewnętrznych komunista Bötcher, oświadcza w dodatku na zebraniu komunistów w Lipsku, że

> **dla rządu saksońskiego wyłania się jedno pytanie wobec Berlina:**
>
> **Czerwona czy biała dyktatura?**
>
> **Proletarjackie sotnie i wydziały pogotowia sa organami robotników i rząd trzyma je w pogotowiu dla nieuniknionej walki z reakcją.“**

Rząd saksoński w konsekwencji swego postępowania stawił w sejmie saksońskim żądanie domagania się **natychmiastowej dymisji ministra wojny.**

Żądanie motywował prez. ministrów Zeigner, którego rewelacje sensacyjne **o zbrojeniach Niemiec szeroki i odbijają się odgłosem** w prasie całego świata i potwierdzają raz poraz, do jakiego stopnia rację miał Poincare, gdy nawoływał wszystkich, by mieli się na baczności przed gotującymi się do odwetu Niemcami

Zeigner twierdzi, że „Francja dokładnie jest poinformowana o wszystkiem, co dzieje się w Reichswerze. Z tego powodu uważa sobie za obowiązek mówić w tej krytycznej godzinie, tak jak mu sumienie nakazuje. **Milczeć nie może o faktach.**

Jest stwierdzonem, że Rzesza niemiecka ma nielegalną **olbrzymią armię,** coprawda utrzymywaną częściowo bez wiedzy wszystkich organów rządu. **Końcem września chciały urządzić rewolucje setki zorganizowanych w Reichswerze jednostek.**

Przeszkodziła im policja państwowa. W obozie Königsbruck ćwiczyła w tym roku czarna reichswera 4—6 **tygodni.** Setki i tysiące członków zaciągnięto obecnie do reichswery i uzbrojono. W samym Lipsku 1500 ludzi.“

Rozumie się, że prasa reakcyjna wściekle napada na Zeignera i piętnuje jego rewelacje jako **zdradę stanu.**

Faktem jednak jest, że **socjaliści-komuniści gotują się do walnej rozprawy z rządem niemieckim** i że do kłopotów bawarskiej reakcji dochodzi teraz widmo groźniejsze **komunizmu saksońskiego, rozprawiającego się z rządem berlińskim.**

Co mówi p. R. Dmowski o ministrze Seydzie?

Grudziądz, 23 października.

W warszawskiej „Rzeczypospolitej“ czytamy:

Wobec pojawienia się w kołach politycznych wiadomości, że Minister Spr. Zagr. p. M. Seyda dąży w ostatnim czasie znowu do tego, by stanowisko Min. Spraw Zagr. objął p. Roman **Dmowski,** zwróciliśmy się w tej sprawie do p. Dmowskiego z zapytaniem, co jest w tem prawdy:

— Przyjaciel mój — odpowiedział p. Dmowski — i współpracownik z Komitetu Narodowego p. Seyda, już przy formowaniu się gabinetu, przyjeżdżał do mnie z Prezesem Zw. Lud.-Nar. p. Kozickim, i usiłował mnie skonić **do objęcia w tym gabinecie teki Spraw Zagr.**

Nie mogłem jednak zgodzić się na tę propozycję i wyraziłem swe przekonanie, że najodpowiedniejszym kandydatem na to stanowisko jest sam p. Seyda.

Później, już w czasie swego urzędowania, p. Seyda ponownie zwrócił się do mnie, namawiając mnie do wstąpienia do Rządu i zajęcia ego miejsca. Wczoraj p. Seyda **ponowił swą propozycję.**

Niema więc, jak Pan widzi, w tem nic nowego, p. Seyda konsekwentnie dąży do **wciągnięcia mnie w prace Rządu,** gdy ja przeciwnie uważałem go i uważam za najodpowiedniejszego w obecnej chwili kierownika naszej polityki zagranicznej.

Judaica.

Żydowski interwiew!

W „Gazecie Warszawskiej“ czytamy:

W Nr. 239 żargonowego „Momentu“ (z dnia 21 bm.) umieszczono artykuł pod takim tytułem: „W Polsce niema kwestji żydowskiej. Tak mówi Roman Dmowski“.

Oto brzmienie tego artykułu:

Nasz współpracownik miał rozmowę z p. Dmowskim i prosił go o udzielenie interwiewu co do jego stanowiska w sprawie żydowskiej w Polsce.

— W sprawie żydowskiej? — zapytuje p. Dmowski. — Czy w Polsce istnieje obecnie kwestja żydowska? Czy żydzi nie korzystają ze wszystkich praw obywatelskich, jakie im się należy? Uważam, że w Polsce niema wcale kwestji żydowskiej!

— A o „numerus clausus“?

P. Dmowski odpowiada na to:

— Mój panie kochany, bedzie bardzo źle, jeżeli każdy obywatel będzie dyktował swe prawa rządowi. Rząd wie co robi, i nikt nie ma prawa do niego się wtrącać. Zresztą... istnieje na to Sejm i Senat, które mogą zatwierdzić lub odrzucić każdyprojekt rządowy. Im przeto zostawimy tę sprawę....

Taka miała być rozmowa.

Zapytany przez nas p. Roman Dmowski, czy rozmowa ta jest autentyczna, odpowiedział:

— Współpracownik „Momentu“ nie widział mnie. Widział tylko pokojówkę, która mu zwróciła jego bilet wizytowy i oświadczyła, że p. Dmowski nie przyjmuje.

Zjazd Nauczycielstwa pomorskiego w Grudziądzu.

Uczczenie 150 lecia Komisji Edukacyjnej i ks. St. Konarskiego. — O punktualne wypłacanie zaliczek i dodatków drożyźnianych nauczycielstwu. — Dyskusja i wnioski.

Grudziądz, 23 października.

W ubiegłą niedzielę, dnia 14 bm. odbył się zjazd prezesów Kół Pomorskiego Oddz. Okręgowego „Stowarzyszenia Chrz. Narod. Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Polsce“.

Punktualnie ogodz. 10 przed poł. zebrali się na sali Bazaru w Grudziądzu prezesowie 46-u Kół oraz zarząd okręgowy. Zjazd zaszczycili swoją obecnością m. in. poseł Krzywiński i delegat Zarządu Głównego z Warszawy p. Bońkowski.

Zjazd, który był poświęcony uczczeniu

150-lecia Komisji Edukacyjnej

i ks. Stan. Konarskiego, zagaił prezes okręgowy poseł **Nowicki,** witając pp. prezesów i gości oraz wskazując na rocznicę tak ważną dla szkolnictwa i nauczycielstwa, poczem uczczono przez powstanie z miejsc pamięć zmarłego członka koła Toruń, śp. Senftlebena, który pracował w naszej organizacji od samego początku.

P. Cezary Kalinowski

wygłosił krótki i treściwy referat o znaczeniu Komisji Edukacji Narodowej, który to referat przyjęto oklaskami.

W sprawie opóźnionego wypłacania nauczycielstwu zaliczek i dodatków zdał szczegółowe sprawozdanie prezes okręgowy **Nowicki,** wskazując na działalność w tej sprawie dyrekcji oraz na kroki, poczynione u władz, celem polepszenia stosunków. Po ożywionej dyskusji, w której zabierali głos m. in. poseł Krzywiński, p. Gruchała i Fritz, uchwalono następujące rezolucje:

> **1) „Utarł się na Pomorzu zwyczaj, że ze wszystkich kategorji urzędników najpóźniej otrzymuje wszelkie dodatki i zaliczki nauczycielstwo pomorskie, co powoduje dlań z powodu ciągłej dewaluacji marki i wzrostu drożyzny miljonowe i miljonowe straty. Nie jest rzecza organizacji, zastanawiać się nad przyczynami opóźnienia wypłaty; zjazd prosi, aby w przyszłości Kuratorjum zechciało spowodować punktualne wypłacenie nauczycielstwu należytości — i to w interesie samej władzy, która będzie mogła żądać tem skuteczniej od nauczycielstwa wypełniania obowiązków po skrupulatnem i sumiennem spełnianiu swych własnych obowiązków.**
>
> **2) Zjazd prezesów prosi Zarząd Główny, aby zechciał wraz z przedstawicielstwem Sejmowego Koła Nauczycielskiego**
>
> **a) przedstawić Ministertwu W. R. i O. P. skandaliczne stosunki, panujące w Kuratorjum Okr. Szk. Pom. przy opóźnionem wypłacaniu nanczycielstwu pomorskiemu wszelkich zaliczek i dodatków drożyźnianych,**
>
> **b) zaproponować Ministerstwu jak najrychlejsze zaprowadzenie we wszystkich kuratorjach systemu decentralizacji przy sporządzaniu list płatniczych, przy obliczaniu poborów, zaliczek i dodatków oraz przy ich wypłacaniu“.**

Poseł Nowicki o uposażeniu materjalnem nauczycieli.

W zastępstwie p. senatora Sicińskiego referował **prezes, poseł Nowicki,** o uchwałach Senatu, dotyczących

ustawy o uposażeniu

i ustawy emerytalnej. Równocześnie podał referent do wiadomości najważniejsze ustępy tychże ustaw, ostatecznie przyjętych przez Sejm. Mnożna na 1 października (od tej daty bowiem obowiązywać będzie ustawa) **wynosi 11 600 punktów;** odszkodowanie za godziny nadliczbowe dla nauczycielstwa szkół powszechnych podwyższono o **50 %, z 15 punktów miesięcznie na 225 punktów** w stosunku rocznym: nauczyciele, którzy złożyli egzamin rektorski podług przepisów pruskich, otrzymaja uposażenie z art. 32-go: podług art. 44 mają nadal moc obowiazującą t. zw. matrykuły, normujące dodatkowe świadczenia gmin na rzecz nauczycieli czy to w formie t. zw. sypki, opału, obróbki roli, przywiezienia drzewa i t. d.

Referat ten uzupełnił delegat z Warszawy, podkreślając co uczyniło w tej sprawie Stowarzyszenie (Zarząg Główny) przy pomocy Sejmowego Koła Nauczycielskiego. Wywody te przyjął zjazd z

wielkiem zadowoleniem,

dziękując przedstawicielom władz organizacyjnych za ich zabiegi i starania.

W dyskusji poruszono dalsze sprawy materjalne, dotąd nieuregulowane; domagano się **ujednostajnienia przez Dyrekcję Lasów Państw. cen za drzewo serwitutowe dla nauczycielstwa na całem Pomorzu;** dalszą akcję w sprawie matrykuł poruczono Dyrekcji celem ostatecznego jasnego postawienia sprawy. W tym celu uchwalono następującą rezolucję:

> **„Wzywa się Zarząd Główny, aby wraz z przedstawicielstwem Sejm. Koła Nauczycielskiego postarał się w Min. W. R. i O. P. o to, aby w rozporządzeniu wykonawczem do art. 44 ustęp ostatni ustawy uposażeniowej dano szczegółowe wyjaśnienie, że ustępem tym są objęte t. zw. „matrykuły“ na Pomorzu, które winny być uregulowane specjalnemi rozporządzeniami ministerjalnemi przy ujęciu których prosimy wziąć pod uwagę materjały, dostarczone władzom organizacyjnym i administracyjnym przez Dyrekcję Pomorską, a w szczególności przez referenta ekonomicznego.**

Nastąpiły sprawozdania organizacyjne: sprawozdania z prac dyrekcji zdał dyrektor biura C. Kalinowski, stan organizacyjny przedstawił prezes okręgowy **Nowicki,** sprawę komunikatów i kwestjonarjuszów omówił sekretarz okręg. Zientarski, a sprawę składek członkowskich, dochodów i wydatków zobrazował skarbnik okręgowy p. L. Wojanowski.

Okręg pomorski

liczy **58 kół i 1826 członków.**

W ostatnim czasie powstały 4 nowe koła: **Chmielno, Szymbark, Przodkowo i Klonówka. Dyrekcja Zarządu Okr. mieści się w Grudziądzu, Rynek 15, I p., tel. 713.**

W okresie sprawozdawczym, od poprzedniego zjazdu prezesów dnia 5 sierpnia aż do dzisiejszego zjazdu **odbyła** dyrekcja 10 posiedzeń, a dnia 8 września odbyło się **posiedzenie** Zarządu Głównego w Warszawie.

W tym czasie wysłała dyrekcja 3 delegacje **do władz** szkolnych. Z powodu braku miejsca nie sposób wy**liczyć prac** zapoczątkowanych, względnie załatwionych przez **Dyrekcje** podkreślamy tylko, że Dyrekcja powierzyła mecena**sowi Ossowskiemu** w Toruniu

przeprowadzenie procesu

przy Sądzie Okręgowym dla wyjaśnienia podstaw prawniczych dla t. zw. matrykuł oraz że oddała Poznańskiemu Bankowi Ubezpieczeń jedną sprawę cywilno-prawnej odpowiedzialności z Czerska.

Zakomunikowano uchwały Zarządu Głównego. Organem Stow. jest „Nauczyciel Polski“: wydawanie osobnego organu okręgowego natrafia na wielkie przeszkody. Prezesowie zaakceptowali wysokość składek członkowskich w wysokości **20 000 mk. za październik i 30 000 mk. za następne miesiące.**

Harmonijny przebieg Zjazdu Nauczycielskiego.

W referatach i dyskusji wyjaśniono stosunek organizacji do władz, zakres prac organizacji pod względem materjalnym i ideowym, stosunek Stow. do innych organizacyj. Zjazd piętnując burzycielską prace rozbijaczy **narodowego i chrześcijańskiego** ruchu zawodowego nauczycielskiego, przyjął jednomyślnie następującą rezolucję:

> **„Zjazd gelegatów prosi p. Ministra W. R. i O. P., aby poczynił energiczne kroki i pouczył p. inspektora Konstantego Ossowskiego z Grudziądza i Pawła Klimossa z Działdowa o zakresie ich zawodowej pracy i o ich obowiązkach — aby w przyszłości nie mieszali sie w sprawy naszego stowarzyszenia, i, o ile nie mogą popierać naszego stowarzyszenia, naszego rozwoju nie krępowali przez nadużywanie swej władzy. Stowarzyszenie czuje się do żywego obrażone takiem postępowaniem pp. inspektorów i prosi p. Ministra o wydanie odpowiednich rozporządzeń.“**

Po uchwaleniu wotum zaufania dla Dyrekcji i Zarządu Okręgowego, a w szczególności dla prezesa okręgowego **Nowickiego,** poruczono Dyrekcji sprawę kooptacji dalszych członków Dyrekcji wzgl. Zarządu Okręgowego.

W wolnych głosach uchwalono dwa wnioski Koła Toruńskiego

w sprawie świąt na Pomorzu

i stosunku organizacji do prasy. Na liczne zapytania udzielono wyczerpujących odpowiedzi i wyjaśnień.

O godz. 4ej zamknął prezes okręgowy 6-godzinny, wspaniały i pod względem harmonijnego przebiegu wzorowy zjazd gorącym apelem do zgodnej, wytężonej i bratniej współpracy na niwie zawodowej i organizacyjnej, **aby nauczycielstwo pomorskie stało się godnym spadkobiercą wzniosłych idei i szlachetnych planów,** zapoczątkowanych przez naszych pradziadów przez utworzenie pierwszego Ministerjum **Oświaty** w Europie — Komisji Edukacji Narodowej.

Stan marki polskiej.

W „Ill. Kurjerze Codz.“ czytamy interesujące zestawienie stanu marki polskiej za poszczególnych ministrów, które podajemy poniżej bez komentarzy. (Red.)

Grudziądz. 22 października.

P. Michalski

objął rządy z końcem września przy kursie **5.900 mkp. za dolara** (na czarnej giełdzie 9.600 mkp.), a zostawił ją po 8½ **miesiącach** przy kursie **3.900 mkp. za dolara.**

Zniżył on więc dolara, (licząc nawet, jako cenę początkową kurs oficjalny) o 34%.

W Zurychu dźwignął Michalski markę polską chwilowo nawet do 22 centymów ze 100 marek, a przez całych 8½ miesięcy wahała się od 12—16 centymów. Osłabienie na 13 wzgl. 12 centymów nastąpiło w maju - atakach **wszystkich niemal stronnictw na jego osobę,** po mowie p. Głąbińskiego przeciw przedłożonemu budżetowi (15 maja 1922) i po artykułach p. Weinfelda w „Rzeczypospolitej“, określających **budżet jako nierealny.**

Co ta stabilizacja oznaczała dla **budżetu** każdego obywatela — nietrzeba tłumaczyć.

P. Jastrzębski

zastał markę przy kursie **3.900 mkp. za dolara,** a po 7 miesiącach zostawił ją przy **18.000 za dolara.** Dolar wzrósł więc o **361 proc.**

P. Grabski

zastał markę przy kursie 18.000 za dolara, a po 6 miesiącach, w czerwcu doprowadził ją do **100.000 za dolara.** (Zwłaszcza ostatnie tygodnie ministrowania p. Grabskiego były fatalne. Z końcem maja, w dniu ustąpienia rządu Sikorskiego, wynosił dolar **52.000 mkp.). Wzrost kursu dolara za 6 miesięcy p. Grabskiego wynosi więc 450 proc.**

Pp. Linde i Kucharski.

W chwili ustąpienia p. Grabskiego, dolar kosztował 100 tysięcy mkp. Po trzech miesiącach doszedł do 1.000.000 mkp.

Za 3 miesiące wzrost kursu wynosi 900% (= 1.800% za 6 miesięcy.

W **Zurychu** płacono jeszcze w lipcu br. **45 centymów** za 10.000 mkp., **dziś płacą za tą sumę tylko 6 centymów.**

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Środa Rafała archanioła. Wschód słońca 6.42 zachód 4.46 Wschód księżyca 5.9 zachód 5.55.

Wstrzymanie udzielania wiz do Ameryki

Jak się dowiadujemy, nie wszyscy emigranci posiadający już wizę konsulatu, zostaną do Ameryki w tym roku wpuszczeni, ponieważ w roku bieżącym wyjechała znaczna ilość emigrantów, posiadających wizy amerykańskie, wydane w roku ubiegłym.

Wobec tego **niema nadziei, by konsulat w roku bieżącym wydawał wizy emigrantom, chcącym wyjechać do Ameryki.**

Polski statek „Lwów" wraca do kraju.

Z Paranaguy wyruszył już w drogę powrotną do Gdańska polski okręt szkolny „Lwów", po uroczystem pożegnaniu, zgotowanem mu przez Polaków, zamieszkujących stan Parana, na których zaproszenie przybył umyślnie z Santos do Paranaguy.

Sezon zimowy w Krynicy.

Zakład zdrojowy w Krynicy rozpocznie 1 grudnia rb. **pierwszy sezon zimowy.**

Rządowy dom zdrojowy przygotowuje na sezon ten **54 ogrzewanych pokoi, a z tych 24 ogrzewanych centralnie, resztę zaś przy pomocy pieców.**

W domu zdrojowym w ruchu będzie **12 kabin do kąpieli mineralnych**, pozatem stosowane będzie leczene hydropatyczne, oraz za pomocą okładów borowinowych.

Projekt katastrofalnej podwyżki kolejowej

W ministerstwie kolei rozpatrywano w tych dniach projekt dalszej **podwyżki taryf kolejowych.** Podwyżka zaczęła by obowiązywać od 1 listopada i wynosiłaby **dla taryfy osobowej i bagażowej 200 pro.**, a dla **eksportu na naftę 170 proc.**

Podatek na rzecz... Czerwonego Krzyża.

Karciarze muszą się opłacać tej instytucji.

Biorąc pod uwagę niezmiernie trudne położenie finasowe Czerwonego Krzyża, władze rządowe zgodziły się na przeznaczenie **podatku od kart do gry na finansowanie Czerwonego Krzyża.**

Pozatem po usilnych staraniach sfer popierających społeczną działalność tej instytucji, urzędy państwowe zalecać będą składanie przy wszelkich podaniach, kierowanych do władz państwowych, specjalnych opłat na rzecz Czerwonego Krzyża.

—** **Dziś premjera w Teatrze Miejskim.** Dziś we wtorek premjera p.-t. „TAMTEN" Gabrjeli Zapolskiej. W wykonaniu bierze udział cały artystyczny zespół teatru z p. dyr. Hryniewiczem na czele. Sztukę przygotowano z cał. pietyzmem winnym pióru tak zdolnemu, obmyślono wspaniałe kostjumy i dekoracje. Z arcydziełem tem naszej literatury teatralnej nowszych czasów winien się każdy zapoznać, tak treść jak i forma na to zasługuje.

—** **Korniłow w interpretacji p. dyr. Hryniewicza.** Wybitny artysta sceny stołecznej, pamiętający świetne tradycje warszawskich „Rozmaitości", wystąpi dziś w dramacie Zapolskiej p.t. „Tamten" w roli K o r n i ł o w a.

Nazwisko p. H r y n i e w i c z a jest już daleko idącą gwarancją, że poziom wykonania całości utrzyma się na wyżynie prawdziwej sztuki, owianej rzetelna kulturą sceniczną. —

Rolę Korniłowa gra p. Hryniewicz. —

Artysta ten o europejskiem doświadczeniu scenicznem, o kulturze wielkiej, o inteligencji nieprzeciętnej, owoc swej długoletniej praktyki i artystycznej pracy pokaże nam dziś, darząc publiczność produkcją miary niecodziennej. —

Dosyć, jeżeli komentarz powyższy zamknę tylko tym, że rola Korniłowy należy do koncertowych i popisowych ról tego artysty, będącego w rozkwicie swych sił i talentu. —

Wypadków nie wyprzedzam, ale twierdzę, że „Tamten" będzie niecodziennym wypadkiem w anałach życia teatralnego. —

Wszystkie niemal sztuki Zapolskiej scenicznością swą, swym nerwem wprost proszą o światło kinkietów. Do jednej ze sztuk, wyposażonych w pierwszorzędne walory teatralne, należy „Tamten", dramat, który nawet w tłómaczeniu niemieckiem obiegał sceny wiedeńskie z wielkim sukcesem.

Zapewne i na terenie naszym będzie towarzyszył sztuce Zapolskiej sukces, przypuszczam, że przez cały szereg teatralnych wieczorów. —

—** **Nowe ceny na mięso:** „Komitet Społ. do walki z drożyzną i lichwą" zatwierdzi następujące ceny na mięso: Wołowina 76 — 96 000 mk.; cielęcina z kośćmi 76 000 mk., sznycel 100 000, baranina z kośćmi 76 000, wieprzowina 100—120 000 mk., słonina: surowa 136, solona 155, wędzona 160 tysięcy.

Kiszki i kiełbasy od 60 — 140 000 mk. za funt, szynka 160 — 180 000, polędwica 180 000, smalec 200 000 mk za funt.

Ceny te obowiązuja sprzedaż detaliczną

Redukcja pracowników kolejowych.

Grudziądz, 22 października.

Z chwilą wejścia w życie ustawy uposażeniowej dla pracowników państwowych i wojskowości i ustawy emerytalnej, nastąpi **znaczna redukcja pracowników kolejowych, a szczególnie sił żeńskich.**

W pierwszym rzędzie zwolnieni zostaną ze służby kolejowej:

1) pracownicy kolejowi, którzy ukończyli 35 lat służby i przekroczyli 60 rok życia;

2) urzędniczki kolejowe zamężne, których mężowi pozostają bądź to w czynnej służbie kolejowej, bądź to w służbie państwowej, względnie autonomicznej z wyłączeniem tych mężatek, które utrzymują swych mężów niezdolnych do pracy, a nie pobierających żadnych poborów służbowych. —

W drugim rzędzie: a) pracownicy kolejowi **bez względu na wiek po ukończeniu 35 lat służby i na własne żądanie chcą przejść na emeryturę;**

b) córki kolejarzy i innych pracowników państwowych, których ojcowie pozostają w czynnej służbie.

Palenie tytoniu przejdzie wnet do historji.

Wstrzemięźliwość od palenia tytoniu szerzy się coraz bardziej.

Grudziądz, 22 października.

Dzisiejsze ceny wyrobów tabacznych powodują coraz powszechniejszą **wstrzemięźliwość od palenia.**

Najtańsza paczka papierosów kosztuje **30 000 mk.**

Dawniej palacz, nie mając na lepsze gatunki, mógł palić tańsze. Dziś i to jest wykluczone. Paczka tytoniu **50 gramów** która przed rokiem kosztowała **2000 mk.**, dziś kosztuje 80 **tysięcy.** Palacz przeciętny musiałby przepalić miljon marek miesięcznie. —

Obecnie popielniczki znikają już nietylko w biurach lecz i w cukierniach. Cygara można jeszcze widzieć u ludzi wybitnie zamożnych.

Ogólną wstrzemięźliwość żywo wspomagają fabryki tytoniów. Gatunki obecnie rozpowszechniane są przeważnie reprezentowane przez nieumiejętnie preparowaną **surowiznę.**

—** **Kradzież w Nowej Wsi.** W tych dniach dokonano w Nowej Wsi pod Grudziądzem wielkiej kradzieży drobiu. Skradziono mianowicie p. Hinclerowi około 50 kur i kilkanaście kaczek. Dochodzenia w toku.

W miejscowości Gać pod Grudziądzem znowu skradziono p. Błażkowskiemu narzędzie kołodziejskie wartości miljarda marek.

—** **Brak tytoniu i papierosów** w całem mieście daje się mocno doczuwać wszystkim palaczom.

Od rana odbywają się istne wędrówki po składach tytoniowych w poszukiwaniu papierosów, lecz towar ten w przepastnych schowkach kupców tytoniowych, widocznie w przewidywaniu dalszej zwyżki cen,

Niektóre składy tytoniu pozostają zamknięte

—** **Teatr świetlny „Orzeł".** Dziś i jutro ,Karnawał' piękny dramat w 6 aktach z Lyą Mary w głównej roli. Nadto bajeczna farsa amerykańska „Fatti i jego pies,"

—** **NA KUCHNIĘ LUDOWĄ** złożono w ostatnim czasie ogólną sumę 14 117 000; F. Rosanowski 100 kg. mąki żyt., Gwiazdowski 2 pacz. „Persilu", Pardon i Kurzawa 2 ctr. grochu, B. Makowski 1 ctr. kapusty, Pozn. Bank Ziem. 2 ctr. grochu, Adloff 2 płuca bydlęce, Świgorska 1 ctr. kartofli, 1 ctr. kapusty, pp. Mreszkańcy 1 ctr. kartofli, Żywnopol 10 ctr. węgla, Marschler prace malarskie przy kuchni, Plokat 2 ctr. kapusty, Polley 1 beczkę śledzi, Mleczarnia Tusz. Grot. co piątek 7 litr. mleka.

Na odbudowę teatru złożyło grono profesorów Szkoły budowy maszyn **miljon sześćset tysięcy** mkp. — pp. Włodzimierzowie Polakiewiczowie 100 000. Centralna mleczarnia 1 000 000, p. St. Szczodrowski 1 szablę, pas złotym szychem obciągany i kilkadziesiąt tuzinów guzików do kostjumów, razem wartości do 10 miljonów.

Przy sposobności dyrektor teatru składa podziękowanie tutejszm harcerkom za energiczna pomoc w szyciu kostjumów dla Teatru Miejskiego dla „Pana posła".

Odpowiedzi od Redakcji.

P. St. Krajewski. Dziękujemy za życzliwe zwrócenie uwagi. W najbliższym czasie wprowadzimy i ten dział do „Głosu"

Z Pomorza.

—** **Świecie, (Kradzież zboża we młynie).** W „Młynach i Tartakach" parowych w Przechowie spostrzeżono brak większej ilości zboża. Natychmiast podjęte dochodzenia wykazały, iż kradzieży dopuścił sie urzędnik młyna, nazwiskiem Tomasz Malenda ze Świecia który posiadał wspólników w osobach J. Frilla, Al. Malinowskiego, Fr. Jelińskiego i P. Ziółkowskiego. Wymienionych — rzecz naturalna — aresztowano. Straty w zbożu wynoszą przeszło 60 miljonów mk.

—** **BRODNICA. (Wykryte szwindle cukrowe).** Mimo ostrego zakazu wywozu cukru do innych województw sprzedali tutejsi kupcy wyłącznie żydom po kilkanaście centnarów cukru.

Dzięki energicznemu śledztwu ze strony policji wykryto na stacji w Drużynach 6 ctr., przeznaczonych do Ciechanowa, zaś na stacji w Brodnicy 4 ctr. z przeznaczeniem do Mławy i 20 ctr. do Warszawy.

—** **STAROGARD. (Rewizja u senatora).** W nocy z dnia 18 na 19 bm., policja dokonała rewizji w mieszkaniu senatora Hasbacha pod Starogardem. Marszałek Trampczyński interweniował w tej sprawie u ministra sprawiedliwości.

—** **WĄBRZEŹNO. (Kradzież w kościele),** Z kościoła katolickiego w Wąbrzeźnie skradziono z zakrystji palto należące do jednego z księży. Złodziej skorzystał widocznie ze sposobności, gdyż księża w tym czasie wzięli udział w pewnym pogrzebie.

Złodzieja w osobie Adama Piotrowskiego z Włocławka ujęto i oddano w ręce sprawiedliwości.

—** **CHOJNICE. („Miljarder" chojnicki).** „Dziennik Chojnicki" przynosi następującą, charakterystyczną notatkę: „Pewien robotnik kolejowy zarobił we wtorek przy znoszeniu pakunków z pociągu gdańskiego aż miljard marek niemieckich. Pytanie tylko, czyby tu w Chojnicach przy tym miljardzie z głodu nie umarł, gdyby nie miał marek polskich, za które mógłby sobie żywności kupić".

Z całej Polski.

—** **BYDGOSZCZ. (Jeszcze jedna rewizja w „Deutschtumsbundzie).** W mieszkaniu p. Starke'go naczelnego redaktora „Deutsche Rundschau", przy ul. Dworcowej policja przedsięwzięła w tych dniach szczegółową rewizję, która jednak nie dała rezultatu.

Natomiast w redakcji „D. R.", gdzie się również odbyła rewizja,, skonfiskowano jakieś papiery.

Podobno oprócz tych dwóch rewizji odbyły się jeszcze dalsze u 16 członków „Deutschtumsbundu"

—** **KRÓLEWSKA HUTA. (Koniec przeciwpaństwowych knowań.)** W Królewskiej Hucie zawieszono niemiecką gazetę „Der Oberschlesische Courrier", bo się pokazało, że gazeta ta podszczuwa ludność delikatnie do wytrwania w strajku.

Redaktorów Zimmera i Tischera wydalono jako **niepożądanych obcokrajowców**, a odpowiedzialnemu **redaktorowi** Kroczkowi wytoczono proces.

—** **ŻYRARDÓW. (Wiceprezydent miasta aresztowany.)** W związku z aferą cukrową i węglową, wykrytą przed kilku dniami w Magistracie żyrardowskim, z polecenia prokuratora sądu okręgowego, który specjalnie przybył do Żyrardowa dla przejrzenia akt, dotyczacyh tej sprawy, aresztowany został wiceprezydent miasta Żyrardowaz Józef Jędrychowski, który był głównym kierownikiem magistrackiego działu handlowego.

Podczas śledztwa w ręce policji wpadły dowody bardzo kompromitujące wiceprezydenta.

Z całego świata

—** **Nowe miasto w Libji.** Z Rzymu wyjechała kolonia Sycyliiczyków, którzy udają sie do Libji, celem założenia tam nowego miasta. Rząd włoski oddał bezpłatnie na użytek kolonji ziemię. Nowe to miasto zwać się będzie Catane.

—** **Niemiecki generał — złodziejem.** Sąd wojskowy w Amiens skazał zaocznie niemieckiego generała de Conta na 10 lat ciężkich robót za zrabowanie przedmiotów sztuki, wartości 600 000 franków w jednym z muzeów, znajdującym się na terenie wojennym. Na tem samem posiedzeniu skazano zaocznie an 5 lat więzienia i 500 fr. kary kapitana armji niemieckiej Schultza za kradzież mebli z piwiarni francuskiej

—** **Straszna powódź w Japonji.** W czwartek miasto Tukuey w Japonji nawiedziła powódź, niszcząc 100 domów i setki łodzi rybackich.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Redaktor odpowiedzialny L. Sobociński.

Z ostatniej chwili.

Bierność rządu wobeo postulatów Kupiectwa pom.

Jakie postulaty wysunięto na Zjeździe Kupiectwa pomorskiego w Grudziądzu w dniu 21 października 1923 r.?

Grudziądz, 23 października.

Otrzymujemy następujący komunikat:

Czwarty doroczny walny zjazd kupiectwa pomorskiego, zorganizowanego w Związku Tow. Kupieckich na Pomorzu, odbyty w dniu 20 i 21 października w Grudziądzu w obecności przedstawiciel iwładz państwowych i komunalnych, obesłany przez wszystkie bez wyjątku miasta Pomorza, stwierdza:

„że w związku z ogólną sytuacją znajduje się handel polski w stanie najwyższego kryzysu spowodowanym katastrofalnym spadkiem marki, że dalsza bierność rządu wobec postulatów handlu indywidualnego pociągnęłaby za soba zupełny zanik siły naszych warsztatów pracy, stworzonych pracą dziesiątek lat, będących tu na zachodzie nietylko jądrem stanu mieszczańskiego i fundamentalnem źródłem dochodów państwowych, ale przedewszystkiem ostoją głęboko-zakorzenionych narodowych zasad. Uważając podtrzymanie handlu nietylko za sprawę swoją, ale w równej mierze za sprawe społeczną i państwową, Zjazd wysuwa następujace postulaty:

* * *

Wobec spóźnionej pory nie byliśmy w stanie, zamieścić całego komunikatu w dzisiejszym numerze. Postulaty Zjazdu podamy i n e x p e n s o w jutrjeszym numerze „Głosu Pomorskiego". Red.